

.....
.....

PARTI JE NAŠ ŽIVAN

Bude tako, istina ne baš često, nekih ljudi koji svojim postojanjem značajno odudaraju od ostalih svojih sudobnika, ljudi koji postanu vrhunskim znalcima svojega poziva, koji bivaju omiljeni u društvu i među znanima i neznanima, koji plijene svojom osobnošću i stavom, ugođajem i savršenstvom svojega djelovanja i koji dijele sve svoje znanje u sredinama u kojima djeluju i žive. I takvi su, obično, po korčulanskoj brodograđevnoj nomenklaturi, bili oslovljavani kao PROTOMEŠTRI. Ili, skraćeno PROTI. U tom nazivu bilo je sublimirano i vrhunsko znanje i velika čast i poštovanje i privrženost i ponos.

Dr.sc. Živan Filippi bio nositelj toga časnoga oslovljavanja za života, a imao je i zbog čega. Bio je izdanak stare korčulanske, brodograditeljske obitelji koja je imala „svoj „škvar“ na Put Svetoga Nikole, čime se je ponosio, ali se nije i „poveo“ za obiteljskom tradicijom građenja brodova, iako je njegov pra-pra nono Paško (Pasquale), još davne 1745. otišao za poslom na otok Murter (u Betinu), sa svojim sinom Markom i ondje osnovao prvi „škvar“, pa tako postao „začinjavac“ čuvene Betinske brodogradnje. Mladi Živan je želio nešto ljepše, nešto svestranije i suptilnije. Želio je spoznati i širiti lijepu riječ i kulturu među narodima, pa je, tako, postao profesorom engleskoga i francuskoga jezika, a potom magistar i doktor književnosti, ali je, istovremeno, postao i plodan prevoditelj, pisac i esejist.

Njegovu smrt objavile su „agencijske vijesti“, kao i Društvo književnika Hrvatske i Društvo prevoditelja Hrvatske i na svojim internetskim stranicama podastrijevši i slijedeće:

- da je u Korčuli, u svojoj 80-oj godini preminuo Dr.sc. Živan Filippi, u petak, 13.ožujka 2020.,
- da je bio esejist i prevoditelj rođen u Kninu, 17. IV. 1940. te da je osmogodišnju školu i Gimnaziju završio u Korčuli 1959., a engleski i francuski jezik diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, 1964.,
- da je 1965./66. pohađao poslijediplomski studij u Nottinghamu (Engleska), i da je doktorirao 1981. u Zagrebu s tezom „o antropološkim strukturama u postmodernoj književnosti“,
- da je, najprije, radio kao profesor na korčulanskoj Gimnaziji, a potom kao komercijalni direktor

u hotelskom kompleksu »Bon Repos«, da je 1974.–79. bio turistički predstavnik u Stockholmu te do 1989. i direktor turističke agencije „Kompas“ u Korčuli i kao takav bio predstavnik ovoga turističkoga sustava, u okviru priprema za XIV. Zimske Olimpijske igre, u Sarajevu, 1984.

-da je od listopada 1984. do svibnja 1985. ponovo radio u Stockholmu, kao predstavnik TSJ,

-da je 1990. bio izabran za potpredsjednika Izvršnoga vijeća Korčule za društvene djelatnosti i

-da je od 1993. slobodni profesionalni prevoditelj i član Društva hrvatskih književnih prevoditelja,

-da je pisao eseje o anglosaksonskim piscima W. Goldingu, H. Milleru, J. Conradu, R. Websteru, D. H. Lawrenceu, S. Bellowu, R. Sukenicku, surađujući od 1967. u *Kolu*, potom u *Izrazu* i *Književnoj smotri*; o švedskoj književnosti i filmu (H. Martinson, E. Johnson, I. Bergman) piše u *Književnoj smotri* i *Odjeku*, a o J. Anouilhu u *Mogućnostima*,

-da se zanimao za antropološke strukture u postmodernoj književnosti o čemu je pisao u *Izrazu*, *Mogućnostima*, *Forumu*, *Zborniku Trećeg programa Radio-Zagreba* kao i u *Collegium Anthropologicum*.

-da je bio ovlaštenu sudski tumač i prevoditelj za engleski i francuski jezik,

-da je sudjelovao na više hrvatskih i inozemnih strukovnih simpozija, a u više navrata i na Danima Cvita Fiskovića u Korčuli, Orebiću i Mljetu te simpozijima CIM-a (Proizvodnoga strojarstva iz Zagreba) u Lombardi,

-da je, sa stajališta teorije dekonstrukcije, pisao o Korčulanskom statutu iz 1214. (*Mogućnosti*, 1988; *Zbornik radova o Vinku Foretiću*, Dubrovnik—Korčula 1994.) te da je njegova književno-kulturološka studija o Marku Polu i njegovu možebitnom korčulanskom podrijetlu izišla u *Dubrovniku* (1995.) i u tjedniku *Spremnost* (Sydney 1996.),

-da je, povremeno, objavljivao i svoje književne prikaze u *Slobodnoj Dalmaciji*, *Dubrovniku* i *Mogućnostima*,

-da je s engleskoga preveo djela C. Macleana, *Noćobdija* (Split 1985.), P. Lemesuriera *Nostradamus, sljedećih 50 godina* (Split 1996.), D. Leigha i E. Vulliamyja *Prljavština, Korupcija u Parlamentu* (Zagreb 1997.) i s Majom Milović knjigu A. Mortona *Diana, njezina iskrena priča-vlastitim riječima* (Zagreb 1997.), a s francuskoga Mirabeauova djela (Split 1986.), djela anonimnih francuskih autora XVIII. stoljeća (Split 1988.) i *Život i smrt Jugoslavije* (Zagreb 1996.) P. Gardea te

-da je na engleski preveo Antoljakov *Pregled hrvatske povijesti* (Split 1996), „Korčulanska

brodogradnja“(1998.) Dušana Kalogjere i još mnoga druga značajna djela, koliko ih je u jedan vrijedni, poštenu i radoholičarski život moglo stati u njegovih punih 80 godina, od kojih je i više od 60 godina bilo aktivnoga stvaralačkoga rada.

Međutim, naš Živan (Žile, Žika ili Žiki-kako smo ga mi, koji smo s njime drugovali još od naše rane mladosti, znali nazivati-od milja), bio je nama puno, puno više od svega navedenoga. Bio nam je iskreni drugar, dobar prijatelj i, nadasve, čovjek. I to čovjek od riječi. Neću ovdje pisati o njegovu životnome putu i teškom odrastanju, za ono vrijeme, u naprednoj korčulanskoj obitelji, kada smo svi, pa i naš Živan, još zarana, osjetili sve tegobe neimaštine, sve užase rata i oskudice poraća, ali i kad smo, još od malih nogu, primjerom svojih obitelji, naučili da se samo radom i poštenim odnosom spram svojim bližnjima, posebice spram običnom čovjeku, bez obzira na njegovu nacionalnost, vjeroispovijest, struku i kvalifikaciju, može naprijed...može u bolji, ljudski život. Reći ću tek nekoliko podataka radi spomena i podsjećanja:

- bio je izniman čovjek i vrhunski intelektualac, a istodobno skroman, samozatajan i nenametljiv,
- bio je jedan od onih rijetkih, ali dičnih izdanaka među svojim sudobnicima u gradu Korčuli, rođenima pred sami početak Drugoga svjetskoga rata, koji su još zarana iskusili svu nesreću sukoba velikih svjetskih moćnika, ali i ...preživjeli, e da bi postali još veći i još moćniji i koji su osamdesetih i devedesetih godina doveli Korčulu do neslućenih uspjeha, koja je i iznjedrila ovoga vrhunskoga znalca svojega poziva, čovjeka omiljenoga u društvu (i među znanima i među neznanima), čovjek prepoznatljivoga po svojoj vokaciji i izričaju, a koji je plijenio svojom osobnosti, stavom i svojom nazočnošću savršenstvom svojega djelovanja. Na ponos svoje obitelji, svoga grada i svojih prijatelja,
- bio je plodan autor kojemu je Korčula i njezina baština bila i izvorište i utočište, kojoj je podario i svoj, rekao bih, spomenar kroz svoju knjigu „Corcyra Mediterranea“,
- počeo je, još zarana, objavljivati književne eseje i kulturološke članke u poznatim hrvatskim književnim časopisima: *Kolo*, *Književna smotra*, *Forum*, *Mogućnosti*, *Dubrovnik*, *Lanterna*, *Kanavelić*, *Godišnjak Grada Korčule*, kao i u sarajevskim časopisima *Izraz* i *Odjek*,
- objavio je više od sedamdeset eseja, sudjelovao je na mnogim hrvatskim i inozemnim

strukovnim simpozijima , a njegova ljubav prema rodnome gradu i otoku ogledala se, posebno i u njegovoj suradnji sa „Korčulanskim godišnjakom“, u kojemu se godinama „javljao“ svojim sjajnim esejima, vezanim za tipične teme nedovoljno otkrivene korčulanske baštine: *o ladanjskim kućama, o korčulanskim običajima i tradiciji, o Marku Pola u književnim djelima, o suvremenom tumačenju čuvenoga Korčulanskoga statuta iz 1214., o arhitektu Berislavu Kalogjeri (in memoriam)*, i dr.

- posebno je značajan njegov vodič „Korčula“, u suautorstvu sa Nikolom Ivančevićem, u izdanju „Logosa“ iz Splita, kao i njegova studija „Bogumili: studija o balkanskome neomaniheizmu“, pa esaji „O potrazi Saula Bellowa za gralom“ i „O Richardu Sakenicku i američkom „proznom kolektivu“, kao i autorska „Pusta zemlja“ i mnogi drugi, koji su nastali u suradnji sa uglednim časopisom za svjetsku književnost „Književna smotra“- Hrvatskoga filološkoga društva iz Zagreba,
- surađivao je sa poznatim hrvatskim izdavačima: „Logos“ i „Laus“ iz Splita, „Prometej“, „Ceres“, Naklada „Zadro“, „Turistička naklada“, Jesenski i Turk“, MISL, „Denona“, „Stari grad“, „Multimedijalni institut“, „Politička kultura“ i NETGEN iz Zagreba te Centrom za kulturu iz Korčule.
- Bio je veliki zaljubljenik u knjige i vrlo često pisac njihovih predgovora, pogovora i recenzija, kao i promotor preko 70 književnih djela domaćih i stranih autora, kako u gradu Korčuli, tako i diljem Hrvatske, u Zagrebu, Splitu, Dubrovniku i Bjelovaru. Slobodno se može reći da nema značajnije knjige korčulanskih autora, a da Živan Filippi nije aktivno sudjelovao na njezinom predstavljanju. Jer je bio uvaženi znalac. Connaissanceur.

Žurio je, naš Živan, čitavoga svoga života, misleći da neće imati dovoljno vremena za uraditi sve ono što zna i umije, uz svoju Tonku, Vjerana i Lanu i njihove supružnike, a ponajviše uz svoje unuke, ali i sve nas s kojima je drugovao i stvarao, u čemu ga je bolest, zadnjih godina života, uporno sprečavala, a on se njoj, na njemu svojstven način, uporno odupirao. Bio je čovjek, zaista velike energije, snage, volje i samoprijedora, uvjeren u svoje znanje i svoje ideale, s kojima je živio, koje nije mijenjao i ...s kojima je umro. A jedino se tako moglo i izdržati sve ono što je, za njegovih 80 godina život sijao i smrt žela i jedino se tako moglo imati, uvijek uspravan stav.

Ostavio je naš Živan, u svima nama koji smo ga dobro poznavali, dubok i plemenit trag, trag koji

nas je naveo na ovaj posljednji oproštaja od njega. I upravo stoga (zbog toga traga) ne smijemo ni mi zaboraviti da će i svakoga od nas pratiti naš trag i da će nas njegove posljedice stići nepogrješivo, kad – tad. I, da će upravo on, svjedočiti o nama samima, za nas ili protiv nas na mjestu gdje nas nitko više neće pitati tko smo, niti što smo, već zašto smo učinili to - što smo činili. A to će znati ocijeniti tek oni koji znaju staviti na prvo mjesto najveće ljudske vrijednosti: čovjeka i Grad. A to dvoje su i temeljne osnove mediteranskoga „svjetonazora“, kojemu Korčula od svojega osnutka pripada, a što je dobro znao i time se stalno u životu rukovodio i naš Živan. Jer, doživljavao je Živan svoj Grad svim svojim bićem, kao čarobnu ljepotu svijeta i najveću vrijednost svojega imetka...i prenosio to, bezrezervno, na sve nas, a posebno na svoje najbliže i hodao svim njegovim „štradama“ uspravno, još od najranijeg djetinjstva, upijajući u sebe svu njegovu svjetlost, tonove, boje, karaktere, lica...što mu je bilo posebno zadovoljstvo i što ga je činilo sretnim.

Proveo je naš Živan lijep, ljudski život s nama, u Gradu njegove i naše mladosti, anarhičnom neovisnošću vrhunskoga intelektualca blagoga lika, a kako to i priliči istinskim ljudskim vrijednostima, pogotovu Korčulanima „od kolina“. I „parti je“ čista i svijetla obraza. Prema svakom.

Kad sam ga zadnji put vidio, pod konac lanjskoga ljeta u mom „dvoru“ u Lumbardi, dogovarajući se sa Jurom Srhojem oko promocije njegove sjajne knjige „Putovanje dolinom sjenki“, činilo mi se, da je dobro, makar da je nešto slabije hodao. Bio sam uvjeren da ima „još uja u svići“ te da ima još puta pred njim. Činilo mi se da će još biti naših susreta i kava ispred hotela „Korčula“ sa „ekipom penzionerskoga vrtića“ i priča o tomu kakvi smo nekada bili, u vremenu kad nismo imali ništa, a bilo nam je puno srce i kada nam je ljubav i briga prema Dalmaciji i Korčuli i prema njihovim ljudima bila iznad svih drugih briga, a čemu su nas stalno učili naši stari. Kao i onoj njihovoj prastarjoj etici, koja ih je ovdje održala. Činilo nam se, svima, da ćemo zajedno, ipak, dočekati neko novo, bolje vrijeme. I radili smo, svatko prema svojim mogućnostima, u tom pravcu. A on, kao da je sam u sebi, namah, pomislio da je „došlo vreme od partence“...i jednostavno otišao, poput i većine korčulanskih legendi, koje nenadano skončaše, makar da nas je njegova stamenost i narav čvrsta i odlučna čovjeka, na nešto drugo napućivala.

Otišao je zauvijek, u jednom proljetnome danu, suncem obasjane Korčule, zapuhnute tek „tihim vitrom sa Levanta“, okružen svojim najdražima, ali i zabrinutim „kumpanjima“, koji su se

nadali dobrim vijestima. Otišao je, ali ostat ćeš nam svima u dragim uspomenama i vraćat će nam se, uvijek, u sjećanje, kao što se, plemenitima i dobrima, uvijek vraća u sjećanje i jedan davni Mešin zapis:

*«Pozivam za svjedoka mastionicu i pero
i sve što se perom piše.*

*Pozivam za svjedoka nesigurnu tamu sumraka
i noć i sve što ona oživi.*

*Pozivam za svjedoka mjesec kad najedra
i zoru kad zabijeli.*

*Pozivam za svjedoka sudnji dan
i dušu što sama sebe kori.*

*Pozivam za svjedoka vrijeme,
početak i svršetak svega...*

da je svaki čovjek... uvijek na gubitku“,

Neka je mir njegovoj dobroj duši. Bio je haran sin, drag brat, brižan suprug i otac, voljeni dundo i najvoljeniji i nikad zaboravljeni i prežaljeni „nono“. I iskren i pažljiv prijatelj. Čovjek.

Zato, neka mu budu lake bure zimske, kad zapušu „priko Sv.Ilije“...i one dosadne kiše, kad nas budu obilazile s proljeća i jeseni, i onaj poznati korčulanski maestral i „jara u luju- ka' puca zvizda“ kada se budu „nadizali“ u ljetno popodne na Tri žala...i šiloka neka mu budu laka, kad nas, s vremena na vrijeme, budu posjećivala sa „vratih od Otranta“.

Dragi naš Živane, počivaj u miru snom pravednika, u svom vječnom konačistu na groblju Svetog Luke, u Gradu koji te je iznjedrio, kojega si najviše volio i koji te je, s tugom, ali i iznimnim ponosom, ispratio na vječni počinak, kao svoga dičnoga sina, a kako to, uostalom, i njemu i tebi priliči. I neka ti bila laka ona teška kamena ploča ispod koje te ostavimo i vječna ti hvala na svemu. A nama, koji ostajemo, neka je lak i dičan spomen na Te.

I neka svi tvoji, kao što smo i mi, budu ponosni na sve ono što si za života i za njih i za sve nas učinio.

Adio, dragi naš PROTO.

ET ERIT IN PACE MEMORIA EIUS. Amen.

U Korčuli, 17. 03. 2020.

U ime svih prijatelja, kulturnih djelatnika i brojnih udruga
otoka i grada Korčule, kojima si pripadao, tvoj „kumpanjo“

Roko Markovina „Čiko“.